

SREČNO '83

naš aero 8 · 82

naš aero

glasilo kemične, grafične
in papirne industrije celje

letnik XXI — številka 8

celje, december 1982

uredniški odbor

jože ahtik, dušan božič,

marjan buh, ivanka čater,

jože jazbec, janez korent,

zdenka penič, vera radič,

cvetka ramšak, miro ribežl,

cvetka robas, anica svet

svet glasila

albina cizej, karmen dovč,

zdravko kolar, stane lovrenčič,

bojan ogorevc, jelka sorčan

tehnično vodstvo

peter oset

glavna in odgovorna urednica

jelisaveta podgornik

uredil

tone škerbec

fotografije

boris trstenjak

tisk

aero, tozd grafika

za tiskarno drago vračun

naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor aero
celje, čuprijska 10

po mnenju republiškega sekretariata za prosveto
in kulturo, št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka od prometa
proizvodov

glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.300 izvodov

RAZMIŠLJANJE O SILVESTRSKI NOČI

Spet bo dvanajst udarcev polnočne ure brneče odplavalo v silvestrsko noč; spet bodo šinile v nebo rakete in z mavričnimi barvami razsvetlile počivajočo naravo; spet bo rezko pokanje petard presekalo tišino te najdaljše noči. Zvenenje napolnjenih čaš, nežni stiski rok, plameneči pogledi...

Slapovi dobrih sklepov in plemenitih želja bodo v hipu zajeli našo notranjost, nas dvignili do nedosegljivih idealov...

Takrat si zaželimo srečo, se poljubljamo, med vriskom se zavrtimo v novoletnem plesu.

Tako se novoletna noč vse bolj raztaplja v sivem jutru, ki nas spet spomni na resničnost, ki nas postavi pred tristopetinšestdeset dni začete-ga leta, ki je pred nami.

Nič koliko silvestrskih noči smo preživeli, noči, ki so bile dokaj različne. Različne, kakor so usode, ki si jih krojimo sami. Različne, kakor časi, v katerih smo živeli. Silvestrske noči so minevale v krutih letih vojne, pod prisilo, v pomanjkanju, odpovedovanju. Minevale so na delovnih dolžnostih. Minevale so ob bolniških posteljah naših najdražjih. Silvestrska večerja ni bila vedno pojedina, bila je skromni prigrizek ob nenehni misli, hrepenenju in upanju na boljše. Ko je to minilo, smo na te upanja polne silvestrske noči polagoma pozabljali, vendar ne povsem pozabili. Pozabili?

Tako minevajo silvestrske noči leto za letom, vedno jih znova doživljamo. Vsi dobri sklepi, porojeni v tej noči, že največkrat kar v jutru zbledijo, postanejo vsakdanji. Toda, vendar se spreminjamo! Desetletja pritiskajo na nas, nas preoblikujejo, nas čedalje bolj občutno upogibajo. Smo pač del narave, tiste večne narave, ki pozna čas rojevanja, čas življenja in čas odhajanja... In času življenja moramo nenehno dajati vsebino!

Stane Lovrenčič

LETO 1983 — LETO PREIZKUŠENJ IN ODREKANJ ZA LEPŠO PRIHODNOST

Iztekajo se zadnji dnevi leta 1982 in naše misli so že usmerjene v prihodnost, stopamo v novo leto.

In kaj lahko pričakujemo v letu 1983?

Čaka nas predvsem veliko dela. Gospodarske razmere so se bolj kot kdajkoli doslej zaostri- le, tako da se bomo morali trdno opreti na lastne sile in živeti od tistega, kar bomo ustvarili z lastnim delom in večjo produktivnostjo.

Spremeniti bomo morali, in to korenito, naše dosedanje obnašanje, saj si bomo le tako zagotovili osnove za uspešnejši korak v nadaljnja prizadevanja za lepšo prihodnost.

In to vsi, enotni, z združenimi močmi!

KAKŠNO BO NAŠE GOSPODARJENJE V PRIHODNJEM LETU?

To vprašanje smo zastavili direktorjem naših temeljnih organizacij. O možnostih in predvidevanjih so povedali:

**DIREKTOR TOZD KEMIJA
CELJE, BORIS KRAMBERGER**

Spodbudna je ugotovitev, da bomo to poslovno leto, kljub vsem težavam, ki so nas pestile

S kakovostnimi družbeno-gospodarskimi odnosi, z vso resnostjo, odgovornostjo, ki jo zahteva sedanjí čas, bomo dosegli tisto, kar smo kot družba že zapisali in tudi sprejeli kot svoj cilj.

Naše delo in snovanja bosta morala prevevati odločna prizadevanja za to, da bomo bolje delali, izboljšali produktivnost, smotrno izrabljali delovni čas, varčevali in gospodarno izkoristili energijo in reprodukcijske materiale, pa tudi do skrajnih meja spodbujali ustvarjalnost, ki je v vsakem delavcu, v nas.

Ključne naloge razvoja in gospodarjenja so jasne, vsaka je opredeljena z odločnimi zahtevami. Tako povečanje izvoza in hitrejšje vključevanje na tujih tržiščih, prizadevanja za zagotavljanje nemotene proizvodnje, krep-

pri preskrbi s surovinami in repromaterialom, kar ugodno zaključili.

Vprašanje pa je, če smo s tem lahko zadovoljni in s kakšnimi občutki bomo stopali v naslednje leto. Nismo dosegli tega, kar smo načrtovali, naše proizvodne zmogljivosti so bile slabše izkoriščene kot leto poprej, naše osebno počutje in zadovoljstvo v delov-

tev družbenogospodarskih odnosov in utrjevanje vloge delavca v procesu družbene reprodukcije, usklajevanje gibanja vseh oblik porabe, načrtovanje, kot varovanje skupnega, družbenega premoženja.

In vsega tega se moramo lotiti resno, smelo, preudarno, brez o-mahovanja!

Po starem ne gre več naprej, od našega odrekovanja danes in zupanja v samoupravni sistem je odvisno, kakšna bo naša prihodnost.

Vsak po svojih močeh in vsi skupaj moramo biti dovolj močni, da premagamo težave in si ob uspehih ponosno rečemo: Zmagala je močna, trdna volja in pravilna naravnost vseh nas!

In takšni moramo letu, ki je pred nami, nasproti!

nem okolju ni bilo na ustrezni ravni. Temu sicer botrujejo zaostrene gospodarske razmere, vendar ne v tolikšni meri, kot se marsikdaj lažno prepričujemo. Mnogo vzrokov je v nas samih, v naši čisto le deklarativni pripravi (Nadaljevanje na 138. strani)

(Nadaljevanje s 137. strani)

vljenosti na odrekane v tem, da se vse preveč pogovarjamo o problemih, ki pa jih le z besedami ni mogoče rešiti.

Najbrž ni sporna trditev, da bo prihodnje poslovno leto težje, da bo za nas še večja preizkušnja. Čas bo od nas vseh zahteval okrepjena prizadevanja in odrekane. Smo vsi na to pripravljeni? Je med nami pripravljen vsak podrediti svoja osebna hotenja skupnemu cilju? Velika večina da, redki posamezniki, ki pa tako ne mislijo, pa se bodo morali temu podrediti, sicer...

Če hočemo bližajoče se poslovno leto vsaj tako dobro zaključiti kot letošnje, se bomo morali predvsem manj pogovarjati in več delati.

Mnenja se sicer bodo in se morajo kresati, toda krešejo se naj ob že dorečenem, ne pa da zaradi bistvenih razlik v osnovnih opredelitvah prihaja pri ljudeh do zbežanosti in nemara tudi do nepotrebnih miselnih kombinacij in asociacij. Naše delo bo moralo biti oprto na pretehtanih dogovorih, ki ne bodo dopuščali dilem, da gre mogoče zgolj za to, da se pomirijo duhovi, da nemara do določene mere celo pomenijo izhod iz zagate, ki pa vendarle niso tako dognani, da bi pomenili trajno rešitev.

Prihodnje leto mora biti za našo temeljno organizacijo leto povečanih naporov za doseganje ugodnejših rezultatov v mednarodni menjavi dela. Ker pa svetovno tržišče našemu izvozu ni naklonjeno, mora biti to leto tudi leto poglobljenih naporov za doseganje boljše kakovosti. Pri tem pa ne gre zgolj za kakovost naših proizvodov, ampak v večji meri za kakovost našega poslovanja sploh.

Imamo vse možnosti, da uspešno. Potrebna bo le večja odgovornost, disciplina, izkoristek delovnega časa, manj izostankov z dela itd.

Veliko vlogo pa bo morala odigrati dobra organizacija reševa-

nja nakopičenih problemov, to pa je strokovno, odgovorno in celovito delo.

DIREKTOR TOZD KEMIJA SEMPETER, FRANC KAPUS:

Ob razmišljanjih in predvidevanjih za dobro gospodarjenje v prihodnjem letu se pojavljata dve temeljni in težki nalogi — preskrba z energijo in surovinami.

Proizvodnja v naši temeljni organizaciji je odločilno odvisna od dobre preskrbe s tekočimi gorivi, ki pa jih verjetno ne bo dovolj za nemoteno delo. Menim, da bo to povzročilo določene premike v ustaljenem načinu dela, saj nas bo varčevanje z energijo prisililo v večjo racionalizacijo. Nujne spremembe bodo nastale tudi pri delovnem ritmu.

Glede oskrbe s surovinami ocenjujem, da bodo težave tako z domačimi kot uvoženimi. Prizadevali si bomo, da bomo približno polovico proizvodov prodali na tujih tržiščih in si tako zagotovili potrebne surovine iz uvoza, vzporedno pa moramo povečevati in krepiti produktivnost dela.

To bi bile tudi osnove za ukrepe, s katerimi bi obdržali in ohranili življenjsko raven delavcev na stopnji, kakršna je bila v letu 1982.

Gospodarski položaj naše države je znan. Prihodnje leto bomo morali pospešeno vračati dolgove tujini. Poudarjam, da se moramo zavedati, da moramo delati in narediti več kot doslej in živeti enako, nikakor pa delati enako kot doslej, saj bi zaradi tega slabše živeli.

Zato da bomo naredili več, pa bomo morali nujno izboljšati organizacijo dela in dosledno ter odgovorno uresničevati naloge, dogovore in cilje.

Skupna in enotna prizadevanja na vseh področjih bodo omogočila uresničitev zastavljenih nalog z večjimi in manjšimi napor!

Za nas, delavce v šempetrski Kemiji, lahko trdim, da smo se

zavestno odločili, da bomo in hočemo boljše delati, za boljše in lepšo prihodnost.

DIREKTOR TOZD GRAFIKA, DRAGO VRAČUN:

Po uspešnem zaključku izgradnje prve faze nove grafike bolj optimistično gledamo v prihodnost, saj smo si ustvarili boljše pogoje za delo, ki bodo morali dajati večje kakovostne in količinske rezultate. Zavedamo pa se tudi, da bomo le z dobrim in prizadevnim delom lahko izpolnjevali velike obveznosti in naloge, ki nas čakajo.

Vemo, da v bližnji prihodnosti ne bomo mogli kupovati nove opreme oziroma stroje z večjimi zmogljivostmi, zato pa bomo morali dopolniti posamezne stroje tako, da bodo usposobljeni za zahtevnejšo obdelavo tiskarskih proizvodov.

Popolnoma jasen je cilj, da moramo naše proizvode več in bolj oplemeniti z delom. To je pomembno predvsem pri načrtovanju in uresničevanju izvoznih nalog. Obstajajo realne možnosti za povečanje izvoza naših grafičnih proizvodov, ki bi z domačimi surovinami, oplemeniteni z lastnim delom vrednostno prispevali tudi večji delež pri zunanjetrgovinskem poslovanju celotne delovne organizacije AERO.

Na tuja tržišča moramo prodreti tudi z večjo ponudbo samolepilnih etiket, amor in darilnih papirjev, poleg neskončnih obrazcev.

Vzporedno pa bomo morali tudi razvijati možnosti naše specializacije in nove proizvode.

Pozabiti seveda ne smemo na težave pri oskrbi s surovinami, ki so ob pomanjkanju tudi precej drage. Zato bo dodatna skrb namenjena še pazljivejšemu ravnanju in izkoristku za proizvodnjo potrebnih materialov. Tudi na tem področju bo potrebne več odgovornosti in varčevanja.

Če bomo vsi vložili kar največ prizadevanj in dela, bomo lahko uspešno delali. Sicer ne tako kot doslej, vendar v mejah, ki bodo zagotavljale takšne rezultate, ki

so potrebni za izpolnjevanje naših obveznosti.

Rezultati pa bodo še boljši, če bomo izkoristili notranje rezerve, ki niso majhne.

Ob analizi devetmesečnih rezultatov poslovanja v grafični industriji v Sloveniji ugotavljamo, da smo po obsegu tudi letos največji, to pa tudi pomeni, da moramo tudi v prihodnje še več in boljše delati.

**V. D. DIREKTORJA TOZD
TRZENJE, DUSAN
DOBERSEK:**

Delavci TOZD Trzenje stopamo v leto 1983 s spoznanjem, da nas čakajo v naslednjem letu enake, vendar še težje naloge kot v letu, ki se izteka. V sodobnem svetu obstajajo v glavnem vse re-

šitve tehnoloških problemov, ne poznamo pa še dovolj načinov za reševanje človeških, družbenih in gospodarskih. Zato vemo, da nas bodo vsi delavci v delovni organizaciji še z večjo pozornostjo spremljali, kako izpolnjujemo svoje naloge, saj naša osnovna dejavnost predstavlja področje z največ neznankami.

Znan je sicer naš trenutni gospodarski položaj in resolucijski cilji ter ukrepi za odpravo takšnega stanja v naslednjem in nadaljnjih letih, težko pa je z zadovoljivo mero gotovosti trditi, da bomo lahko ustvarili pogoje za normalno poslovanje. Ocenjujemo, da bo zato v letu 1983 najpomembnejše še bolj ofenzivno in predvsem kakovostno kreniti v izvoz, ohranjati obstoječe in ustvarjati nove višje oblike zunajtrgovinskega poslovanja ter

nove pomembnejše izvire deviznih sredstev, nadaljevati s politiko tesnejšega povezovanja z dobavitelji in voditi politiko dinamičnega gibanja dohodka z ukrepi, ki so na voljo predvsem v delovni organizaciji.

Seveda pa delavci v Trzenju vemo, da so te naloge nerešljive, če se jih ne bomo lotili vsi delavci Aera in menimo, da bo leto, ki je pred nami, preizkušnja za vse, kako uspevamo zagotavljati sodelovanje na ravni DO, kako znamo svoje interese podrediti skupnim. V tem smislu delavci v naši temeljni organizaciji hočemo veliko prispevati in si seveda želimo veliko dobrega sodelovanja z vsemi ostalimi delavci v Aeru.

Za vse pa velja skupna ugotovitev: trdno povezani smo in bomo močnejši!

ODGOVORNOST NA VSEH RAVNEH JE NUJNICA IN VODILO

Naša sodelavka Sonja Krašovec, sicer pa tudi delegatka zveznega zbora, je na seji v zvezni skupščini v Beogradu, 17. novembra, razpravljala na temo: Uresničevanje Zakona o združenem delu v praksi, težave in problemi, s katerimi se pri njegovem izvajanju srečujemo. Iz njene razprave povzemamo nekaj misli in ugotovitev.

V uvodu je dejala:

V zadnjih letih je prišlo v naši družbi do poglobljanja gospodarskih težav, do položaja, ko ekonomske zakonitosti praktično nimajo vpliva in moči in ko z mehanizmi družbenogospodarske politike nismo uspeli uskladiti tokov družbene reprodukcije. Zato so bili sprejeti interventni ukrepi, s katerimi naj bi zajezili in omejili vse oblike porabe ter jih postavili v okvir materialnih možnosti. S temi ukrepi, ki smo jih zavestno sprejeli in za katere trdimo, da so in bodo le začasni, smo naredili korak nazaj v razvoju družbenogospodarskih odnosov na področju samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

Vendar menim, da razmišljam prav, če rečem, da smo pripravljeni stopiti korak nazaj le, če

vemo, da bomo v prihodnosti lahko naredili dva koraka naprej. To pa bomo lahko dosegli le, če bomo zastavljene naloge dosledno uresničevali, odgovornost za delo in nedelo pa postavili na prvo mesto.

Nato pa je nadaljevala:

Verjetno nisem povedala nič novega, vendar dokler bodo besede ostale le besede in dokler prav na najbolj odgovornih mestih ne preidemo od besed k dejanjem, ni možno pričakovati boljših in hitrejših pozitivnih premikov. Večina delavskega razreda je spoznala vso resnost položaja naše družbe, saj je krepko prisoten tako v delovnem okolju, kjer delamo, kot tudi v okolju, kjer živimo kot občani in potrošniki.

Delavec se je pripravljen marsičemu odpovedati, vendar le, če bo vedel, da bremena stabiliza-

cije ne bo nosil sam, ampak jo bodo nosili predvsem tisti, ki so v veliki meri odgovorni za politiko in razvoj naše družbe.

Zakaj to govorim? Predvsem zato, ker menim, da smo od sprejetja Zakona o združenem delu do danes premalo storili za to, da bi delavec resnično postal osnovni nosilec načrtovanja in tudi uresničevanja procesa družbene reprodukcije. Premalo tako pri vsebinski pripravi sistemskih zakonov in njihovih spremljajočih aktov, kot tudi pri doslednejšem izvajanju le-teh, premalo pa tudi na področju samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

In kdo je za to kriv?

(Nadaljevanje na 140. strani)

(Nadaljevanje s 139. strani)

Menim, da je bilo pri izdelavi sistemskih zakonov premalo preučeno, kakšne posledice prinašajo ti zakoni v praksi in če bo namen, zaradi katerih je bil določen zakon sprejet, dosežen ali ne. Posledice občutimo danes, ko ugotavljamo, da gre praksa svojo pot, mimo sistemskih rešitev in ko z interventnimi ukrepi gasimo požare. To ugotovitev potrjujem s tem, da ugotavljamo, da se cela vrsta sistemskih zakonov ne izvaja v praksi in ko bi nekateri zakoni svoje učinke morali pokazati že v letih 1980, 1981 in 1982, le-teh še ni. Zato se pripravljajo novi predlogi zakonov ali pa njihovo izvajanje prelagamo iz leta v leto (npr. Zakon o sistemu in politiki cen, Zakon o obveznem združevanju dela in sredstev med proizvodnimi in trgovskimi organizacijami združenega dela, Zakon o amortizaciji in revalorizaciji osnovnih sredstev, Zakon o celotnem prihodku in dohodku, Zakon o sistemu družbenega planiranja, itd.).

Ugotavljam, da smo prav v obdobju od 1976—1980, ko smo ustvarili pomembne organizacijske in institucionalno-pravne ter samoupravne pogoje za izvajanje Zakona o združenem delu, premalo analizirali vsebino teh odnosov in ekonomske posledice zakonskih rešitev ter različnih oblik samoupravne organiziranosti.

Tudi razne inštitucije, zavodi in druge asociacije združenega dela, so premalo prispevali k izdelavi predvsem metodoloških rešitev za izpeljavo zakonov in prakso, posebno kar zadeva izdelavo metodologij, variantnih rešitev in modelov, ki bi morali biti spremljajoči dokumenti teh zakonov.

Priznati pa tudi moramo, da smo tudi v organizacijah združenega dela premalo storili za to, da bi tisti zakoni, ki jih imamo, kljub določenim pomanjkljivostim, le zaživel. V praksi mnogo prej najdemo »luknjo« v zakonu kot pa, da bi iskali metode in poti za doslednejšo izpeljavo zakona v praksi.

Zaključila je z ugotovitvami:

Ker vemo, da naš obstoj in razvoj lahko gradimo le na programu dolgoročne politike gospodarske stabilizacije, ki pravzaprav izhaja iz stališč Ustave SFRJ in Zakona o združenem delu, ne morem soglašati z ugotovitvijo komisije Skupščine SFRJ, da je glavni namen poročila ta, da se delegati novega, t. j. tretjega sklica Skupščine SFRJ na začetku svojega dela le seznani z določenimi uspehi in problemi pri izvajanju Zakona o združenem delu. Menim, da je to očitno premalo.

Prav naša Skupščina bi morala sprejeti določene ukrepe, ugotovitve in obveznosti, s katerimi bi postalo to gradivo (morebiti dopolnjeno ali popravljeno) osnova in izhodišče za nadaljne razprave v vseh okoljih o tem, kaj storiti, da bo s sistemskimi rešitvami, predvsem pa s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem in pa osveščanjem ljudi, torej razvojem družbenogospodarskih odnosov, naš sistem šel v smeri, kakršno načrtuje program dolgoročne politike gospodarske stabilizacije. Še premalo je odločnih sil, ki bi mobilizirale delavce in jim kazale pot v boljši jutri.

Iz izkušenj v okolju, kjer živim in delam, lahko povem, da so ljudje zadnje čase postali že skoraj neobčutljivi in z določeno

resignacijo sprejemajo administrativne ukrepe. Nekateri pa celo menijo, da bi tudi ostala ekonomska vprašanja morali reševati z zakoni, odloki itd.

Tako se v nekaterih okoljih zastavlja vprašanje, zakaj v okviru interventnih ukrepov ni bil sprejet tudi odlok o obveznem delovnem času na zvezni ravni oziroma za celo Jugoslavijo. Menim, da gre do takšna razmišljanja, ki sicer niso še množična, so po že žal pogosta, v nepravo, nevarno smer in da vendarle morata samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje postati prevladujoči obliki uresničevanja politike gospodarske stabilizacije. To pa bo možno le takrat, ko bomo tokove družbene reprodukcije postavili na trdnejše temelje, ko se gospodarski položaj ne bo spreminjal iz dneva v dan in ko bo sprejemanje interventnih ukrepov resnično postalo le izjema in ne pravilo, kot se dogaja v zadnjem času.

Za oblikovanje takšne politike pa ni več veliko časa, nasprotno, nujna je takojšnja akcija in mobilizacija vseh subjektivnih sil, da usmerimo naše gospodarstvo v mirnejše, trdnejše tokove.

Sele v takšnem gospodarstvu, v tako organizirani družbi, bodo tudi dohodkovni odnosi postali prevladujoča oblika združevanja dela in sredstev.

KAKŠNA JE POLITIKA ZAPOSLOVANJA V FEDERACIJI?

V javnosti se v zadnjem času pojavljajo govorice in zelo različna, največkrat tudi nasprotujoča si mnenja o tem, kolikšno je število delavcev v zveznih upravnih organih.

Z namenom, da bi javnost informirali o realnem stanju delavcev v zveznih upravnih organih, zveznih organizacijah ter strokovnih in tehničnih službah zveznega izvršnega sveta, je zvezni sekretariat za pravosodje pripravil informacijo, ki jo posredujemo v skrajšani obliki.

Informacija, ki je bila posredovana, ne vsebuje podatkov o številu delavcev v zveznem Sekretariatu za narodno obrambo in zvezni Direkciji za rezerve proizvodov, kot tudi o številu delavcev, ki delajo na diplomatsko-konzularnih poslih v tujini (podatki zaupnega pomena). Analiza zajema podatke o številu delavcev v zveznih upravnih organih in njihovem povečanju od konca leta 1979 do 30. junija letos, torej od sprejema Zakona o osnovah sistema državne uprave in zvez-

nem izvršnem svetu in zveznih upravnih organih.

1. Število in povečanje števila delavcev v zvezni upravi. Pod pojmom »zvezna uprava« se običajno upoštevajo:

1.1. Zvezni upravni organi (osem zveznih sekretariatov, šest zveznih komitejev, tri zvezne uprave, trije zvezni inšpektorati in tri zvezne direkcije)

1.2. Zvezne organizacije (osem zveznih zavodov in Arhiv Jugoslavije)

1.3. Strokovne in tehnične službe zveznega Izvršnega sveta (teh je skupno devet)

30. junija 1982 je bilo v vseh zveznih upravnih organih, zveznih organizacijah in strokovnih ter tehničnih službah zveznega izvršnega sveta zaposlenih skupno **15.460 delavcev**.

Od skupnega števila delavcev je bilo v zveznih upravnih organih v navedenem obdobju zaposlenih **11.256 delavcev oz. 72,80 odstotkov** od skupnega števila.

Poudariti je treba, da je bilo kar 84,4 odstotkov zaposlenih v zveznih upravnih organih, v tistih sekretariatih, ki skrbijo za našo notranjo in zunanjo varnost. Praktično je bilo v vseh drugih zveznih upravnih organih (pet zveznih sekretariatov, šest zveznih komitejev, ena zvezna uprava, trije zvezni inšpektorati in dve zvezni direkciji) skupno zaposlenih 1.759 delavcev, od tega je bilo 380 inšpektorjev.

V zveznih organizacijah, ki so organizirane predvsem za opravljanje strokovnih in drugih poslov v okviru pravic in dolžnosti federacije, je bilo konec junija letos zaposlenih **1.786 delavcev oz. 11,55 odstotkov** od skupnega števila delavcev v zvezni upravi.

V strokovno-tehničnih službah zveznega izvršnega sveta je bilo 30. junija 1982 zaposlenih skupno **2.418 delavcev oz. 15,64 odstotkov** skupnega števila delavcev. V strokovnih službah ZIS je bilo zaposlenih 410, v tehničnih pa 2.008 delavcev.

2. In če pogledamo dinamiko zaposlovanja, je v obdobju od konca leta 1979 do 30. junija 1982 število zaposlenih porostlo za **528 delavcev oz. skupno za 3,54 odstotkov**. Od tega v letu 1980 za

2,9 odstotka, v letu 1981 samo za 0,20 odstotka (povečanje za 31 delavcev). V prvem polletju letos se je število delavcev povečalo za 55 oz. 0,36 odstotka.

In v katerih organih je bila dinamika zaposlovanja največja? V zveznih upravnih organih se je v tem obdobju povečalo število zaposlenih za 437 delavcev oz. 82, 87 odstotka od skupnega števila novozaposlenih delavcev.

V zveznih organizacijah se je število zaposlenih v tem obdobju zmanjšalo za 22 delavcev.

V strokovno-tehničnih službah pa se je število delavcev povečalo za 113 oz. za 4,9 odstotka.

3. Kakšna pa je kvalifikacijska struktura zaposlenih? Od skupnega števila zaposlenih je **31,4 odstotka delavcev oz. 4.854 delavcev z visoko strokovno izobrazbo, z višješolsko izobrazbo 12,4 odstotka oz. 1.915 delavcev, s srednjestrokovno izobrazbo 32,9 odstotka oz. 5.096 delavcev in ostalih (nižja strokovna izobrazba, VKV, KV in NK) 23,3 odstotka oz. 3.595 delavcev**.

V zveznih upravnih organih dela **3.863 oz. 28 odstotkov delavcev z visoko strokovno izobrazbo**.

V ostalih organih in organizacijah ter službah v zvezni upravi je 991 delavcev z visoko izobrazbo oz. 39,9 odstotka in v strokovno-tehničnih službah ZIS 31,4 od-

stotka delavcev z visoko izobrazbo.

4. Kar zadeva starostno strukturo, često slišimo, da je le-ta v zvezni upravi neugodna. Vendar takšne trditve zanikajo podatki, ki govorijo naslednje:

30. junija 1982 je bilo zaposlenih več kot **21 odstotkov delavcev do 30. leta starosti, od 30. do 40. leta je bilo 37 odstotkov delavcev**. To pomeni, da je kar 58 odstotkov delavcev v zvezni upravi mlajših od 40 let. **Od 40. do 50. leta starosti je bilo zaposlenih 27,74 odstotka**, tako da je bilo do 50. leta starosti v upravnih organih zaposlenih 86 odstotkov vseh delavcev. Število delavcev, starejših od 60 let se je zmanjšalo. 1972. leta je bilo takih delavcev 2,2 odstotka od skupnega števila zaposlenih, 30. junija 1982 pa le še 0,8 odstotka.

Pa še en zanimiv podatek.

V zveznih upravnih organih, zveznih organizacijah in strokovno-tehničnih službah ZIS je bilo na dan **30. junija 1982 zaposlenih 258 funkcionarjev in vodilnih delavcev, ki predstavljajo ZIS**.

Glede na število delavcev v teh organih, organizacijah in službah, predstavlja število funkcionarjev in vodilnih delavcev le 1,6 odstotka oziroma en funkcionar in vodilni delavec na 60 zaposlenih v zvezni upravi.

Sonja Krašovec

PRIČETEK REKONSTRUKCIJE OBRATA CELULOZE

7. decembra so se s skromno slovesnostjo pričela pomembna dela rekonstrukcije obrata celuloze v Tovarni celuloze in papirja v Medvodah.

Predsednik delavskega sveta tovarne Niko Dimc je po pozdravnem nagovoru dejal:

Začenjam slovesnost ob začetku del rekonstrukcije obrata za proizvodnjo celuloze. Slovesnost, ki je neobičajna v zgodovini naše tovarne, je v današnjih časih in razmerah za nas praznik, nadaljevanje in uvod za nova velika prizadevanja našega kolektiva.

Temeljnega kamna ne bomo polagali, začeli pa smo resnično od temeljev, ki morajo vzdržati vse pretese. Prosim predstavnika gradbenega podjetja Tehnik iz Škofje Loke, da prične z gradbenimi deli rekonstrukcije obrata celuloze.

SREČNO!

Ob pričetku del posredujemo še krajši zapis o poteku rekonstrukcije.

V proizvodnji celuloze so bili vsi oddelki, razen kuharije rekonstruirani (Nadaljevanje na 142. strani)

(Nadaljevanje s 141. strani)

struirani v letih 1959—1963. V kuhariji je zaradi zastarelosti tehnoloških naprav in strojev proizvodnja tehnično ogrožena in je zato nujna tehnična sanacija kuharije ter pralnice celuloze.

V ukinjeni Zagrebački tvornici celuloze smo kupili dva kuhalnika in ostalo opremo za kuharijo. Kupljena oprema je moderna in v celoti uvožena. Vso opremo smo že demontirali in prepeljali v Medvode, razen kuhalnikov, ki se bosta neposredno montirala v novo zgradbo kuharije. Zmogljivost teh kuhalnikov je 110 kubičnih metrov. V novo kuharijo se bo prenesel tudi obstoječi četrti kuhalnik, ki se bo povečal na 110, od sedanjih 75 kubičnih metrov. Tako bo skupna zmogljivost kuharije 330 kubičnih metrov, medtem je sedanja 260 kubičnih metrov. To pomeni, da se bo z rekonstrukcijo kuharije povečala proizvodnja celuloze od 18.000 ton letne proizvodnje na 23.300 ton.

Lokacija nove kuharije je določena med obratoma kisline in sortacijo. S sanacijo in rekonstrukcijo proizvodnje celuloze bodo izboljšani tudi ekološki pogoji, ker se bodo vse odpadne vode (tudi iz kuharije) združile ter izpejlale v vodočistilno napravo za mehansko kemično čiščenje, od tod pa odtekale v že zgrajeni kolektor Medvode — Ljubljana — Bled, oziroma v Zalog, kjer bo centralna biološka čistilna naprava. Preskrba z vodo in energijo se z rekonstrukcijo ne bo spremenila, saj predvidevamo, da bodo rekonstruirane naprave kuharije na novi lokaciji manjši porošnik toplotne, električne energije in vode kot dosedanje.

Transport sekancev se bo spremenil tako, da se bodo sekanci prek transportnih trakov iz lesočistilnice deponirali na odprto kopico, na obstoječi deponiji, od tod pa s posebnim transporterjem v novo kuharijo. Zmogljivost priprave kisline je zadostna tudi za povečano proizvodnjo, regene-

racija SO_2 plina pa se bo povečala s posodami iz Zagrebačke tvornice papirja in prenesla na novo lokacijo.

V sortaciji se bo povečala zmogljivost fine sortacije z dograditvijo s centriklinerji iz Zagrebačke tvornice papira i celuloze. Zmogljivost belilnice in izžemalnega stroja je dovolj velik tudi za povečano proizvodnjo celuloze.

Z rekonstrukcijo kuharije se bodo ukinili sedanji zastareli rotirajoči kuhalniki za neposredni sistem kuhanja celuloze. V novi kuhariji bodo trije stoječi kuhalniki, ki omogočajo sodobnejši posredni sistem kuhanja celuloze. Tudi po rekonstrukciji obrata celuloze bo tekla proizvodnja po sulfitnem postopku na osnovi kalcijevega bisulfitu.

Celotna vlaganja v rekonstrukcijo obrata celuloze znašajo (po cenah na dan 12. aprila 1982) 176.579.198 din. Za osnovna sredstva je namenjenih 164.579.198 din, za obratna sredstva pa 12.000.000 din. Financiranje rekonstrukcije je realiziral TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode s sovlagatelji.

Sredstva izven delovne organizacije AERO so združile naslednje organizacije združenega dela: TEHNIK — Škofja Loka, IN-DOS — Ljubljana, GOZDNO GO-SPODARSTVO Kranj, POLIKEM — TOZD KEMIJA IMPEX — Ljubljana, KARTONAZNA TOVARNA — TOZD KUVERTA — Ljubljana, PAPIRNICA — Količevo, GORENJSKI TISK — TOZD BLAGOVNI PROMET — Kranj, DELO — TOZD Tiskarna, PAPIROGRAFIKA — Ljubljana, ŠTAMPARIJA MILIĆ-RAKIĆ — Valjevo, TIPOPLASTIKA — Gornji Milanovac, NOLIT — izdavaško podjetje Beograd, MLADINSKA KNJIGA — TOZD Tiskarna, ZAGREBAČKA TVORNICA CELULOZE I PAPIRA — Zagreb.

O pomembnih delih rekonstrukcije bomo poročali po posameznih fazah.

PROIZVODNI PROCESI V CELULOZI

ENERGETIKA

Pri proizvodnji papirja, celuloze in pinotana je poleg surovin in naprav potrebna tudi toplotna in električna energija. Za proizvodnjo toplote in električne energije imamo v tovarni poseben obrat — energetiko, ki obsega:

- parni blok, kotel 14 t/h, 19 bar, 250 stopinj Celzija,
- parni kotel 40 t/h, 64 bar, 500 stopinj Celzija,
- 6,4 MW turboagregat z odjemi 3,5 bar, 170 stopinj Celzija in 12 bar, 210 stopinj Celzija,
- mazutno gospodarstvo z rezervoarjem 2.000 kubičnih metrov,
- naprave za kurjenje z zemeljskim plinom,
- tehnološka voda,
- hidroelektrarna 240 KW na reki Sori,
- 35 KV in 6,3 KV stikališče za razvod električne energije po tovarni.

V industrijski toplarni proizvajamo na večjem kotlu pregreto visokotlačno paro 60 bar, 500 stopinj Celzija, ki poganja turbino z odjemi pare. Tako dobimo iz turbine paro 3,5 bar, ki se uporablja na papirnem stroju za sušenje in v belilnici za beljenje celuloze; 12 barsko paro pa uporabljamo za kuhanje celuloze. Iz razlike v ekspanziji pare dobimo na generatorju električno energijo, torej dobimo namesto izgub na reduciranih ventilih električno energijo.

Manjši kotel — parni blok kotel se uporablja le za remonte in zastoje na večjem kotlu in lahko pokriva polovico potrošnje cele tovarne. Na kotlih kurimo srednje kurilno olje — mazut, pred tremi leti pa se je tovarna priključila tudi na slovensko plinovodno omrežje in v zadnjem času kurimo izključno zemeljski plin iz Sovjetske zveze, mazut pa kurimo le ob eventualnih redukcijah, ki ponavadi nastopijo v zimskem času.

Kljub temu, da so naprave v energetiki najsodobnejše, z visokim toplotnim in električnim izkoristkom in da zgorevanje dnevno nadzorujemo v laboratoriju, pa energija še vedno predstavlja petino vseh stroškov končnega proizvoda — papirja. Zgovoren je podatek, da približno za kilogram papirja potrebujemo kilogram mazuta.

V proizvodnji celuloze in papirja porabi tovarna 800 kubičnih metrov tehnološke vode na uro. Pet vodnjaških črpalk, ki črpajo vodo v globokih vodnjakih, obratuje paralelno, vendar se ta voda najprej vodi v toplarno za hlajenje kondenzatorja turbine, se dogreje za približno od 5 do 8 stopinj Celzija, šele nato pa se uporablja kot tehnološka voda. Tako

»odpadno toploto« ne zavržemo, saj je v proizvodnji v večini primerov ugodnejše uporabljati tehnološko vodo z višjo temperaturo (razen za hlajenje nekaterih naprav).

Tovarna je locirana ob reki Sori, na kateri je še en elektroenergetski objekt. Vodna turbina poganja generator moči 240 KW in proizvede približno 5 odstotkov potrebne električne energije. Pomen te hidroelektrarne je precej večji kot kažejo številke; ne rabi goriva, zato je električna energija zelo poceni, poleg tega pa jo lahko poženemo v obratovanje po eventualni nezgodi brez pomoči zunanega dobavitelja in služi za napajanje najnujnejših naprav.

Vladimir Peček

DOBRO SODELOVANJE — SKUPNI CILJI

PREDSTAVLJAMO DO MLADOST IZ POBRATENE ČUPRIJE

Čuprija, mesto v SR Srbiji, leži ob izlivu Ravenice v Veliko Moravo in ima 17.500 prebivalcev. Industrija je precej razvita, zlasti sladkorna, kovinska, grafična in gradbena. Razvito je srednje in strokovno šolstvo. Čuprija se ponaša tudi z najmodernijšim medicinskim centrom v Pomoravju. Skratka, Čuprija postaja lepo mesto, značilno za srednji del Srbije.

Ta Čuprija, vendar precej manjša, je med NOB dajala zatočišče številnim družinam iz Slovenije, ki jih je okupator zaradi domoljubja pregnal iz njihovih domov. Tudi iz Celja in okolice jih je bilo precej. Številni preživeli se še danes spominjajo gostoljubja in ga še doživljajo, ko

so vsako drugo leto na obisku z vlakom bratstva in enotnosti. Ta znanstva in prijateljstva se razvijajo, saj se danes že otroci iz druge in tretje generacije spoznavajo, ko prihajajo na obisk z vlakom bratstva in enotnosti.

V letu 1983 bosta prav DO Mladost iz Čuprije in AERO pokrovitelja vlaka bratstva in enotnosti.

Da bi se Slovenci vsaj malo oddolžili za takratno gostoljubje, se je več mest iz Slovenije pobratilo s tamkajšnjimi kraji. Tako se je mesto Celje že kmalu po letu 1960 pobratilo s Čuprijo.

(Nadaljevanje na 144. strani)

(Nadaljevanje s 143. strani)

Vse te vezi so vodile k temu, da so razne delovne organizacije iz Slovenije poiskale skupne interese s tamkajšnjimi delovnimi organizacijami.

Tudi AERO je želel prispevati k razvoju občine Čuprija in gotovo mu je uspelo, saj skupni obrat za proizvodnjo samolepilnih etiket v okviru DO Mladost uspešno posluje že skoraj desetletje.

V tem obdobju so se delavci obeh delovnih organizacij že dobro spoznali. Ne le prek poslovne koordinacije skupnega samolepilnega obrata, temveč tudi ob prilikah obojestranskih obeležij, ki so se jih udeleževali delavci Mladosti in AERA.

Vse globlje prijateljstvo je vodilo do razgovorov o možnosti integracije DO AERO z DO Mladost iz Čuprije. Ugotovilo se je, da vodijo v integracijo ti dve delovni organizaciji skupni interesi. Mladost Čuprija ima proizvodni program, ki se dopolnjuje z našimi za šolo in pisarne in je eden največjih proizvajalcev kuvert, regulatorjev, šolskih zvezkov in drugega pisarniškega pribora v SR Srbiji. AERO pa ima dobro razvite posamezne službe, ki bi jih lahko koristno uporabili tudi v DO Mladost.

Delovna organizacija Mladost je bila ustanovljena 1952. leta, z odcepitvijo grafičnega dela proizvodnje od komunalnega podjetja iz Čuprije. Takrat je štela vsega 12 delavcev.

Zaradi hitrega in dinamičnega razvoja grafičnega podjetja, posebno po letu 1957, ko je odkupilo stroje iz Beograda, je pričelo iskati širši prostor.

Ko je bila v Čupriji ukinjena proizvodnja briketov, je te prostore dobila Mladost in jih preuredila za svoje potrebe. Leta 1960 se je preselila v prenovljene prostore.

Leto 1961 je bilo za Mladost pomembno, saj so takrat nabavili in montirali stroje in naprave za proizvodnjo lepenke. Število delavcev se je povečalo na 322. Fizični obseg proizvodnje pa je narasel na 5000 ton.

S proizvodnjo v novem obratu lepenke se je ustvarjala precejšnja akumulacija sredstev, ki so omogočala nabavo najmodernejših strojev za proizvodnjo kuvert, pisarniškega pribora, šolskih zvezkov in embalaže in Mladost je postala največji proizvajalec teh proizvodov v SR Srbiji.

Z uveljavitvijo zakona o združenem delu so se tudi v DO Mladost organizirali v organizacijo združenega dela, ki ima danes tri temeljne organizacije: TOZD MORAVA, TOZD LEPENKA, TOZD TRANSPORT in DSSS.

Največja TOZD je MORAVA, ki se ukvarja z grafično dejavnostjo ter izdelavo kuvert in embalaže. Tu dela 305 delavcev, ki ustvarijo 520 milijonov din prihodka. V tem TOZD je tudi naš skupni obrat za proizvodnjo samolepilnih etiket, ki ima vse večji pomen v proizvodnem programu TOZD MORAVA.

V TOZD Lepenka je zaposlenih 60 delavcev, ki letno ustvarijo 60 milijonov din prihodka. Fizični obseg je 3000 ton lepenke.

TOZD Transport je najmlajši v DO Mladost, saj je bil ustanovljen šele leta 1980, ko so delavci ugotovili, da jim velik del dohod-

ka pobere transport njihovega blaga do kupcev. Izračunali so, da bi transport lahko pocenili. Izračun je bil pravilen, saj danes, ko je v TOZD zaposlenih 25 delavcev, ustvarijo približno 20 milijonov din prihodka, od tega 4,80 milijona dohodka.

V DSSS je zaposlenih 92 delavcev, ki opravljajo za temeljne organizacije vsa administrativna, strokovna in njim podobna dela, zlasti s področja prodaje, nabave, financ, informacij, kadrovske in socialne politike ter splošnih zadev.

Danes v DO Mladost Čuprija dela 480 delavcev, ki ustvarjajo solidno akumulacijo za nadaljnji razvoj.

Vse to in skupni interesi za večji in smejejši razvoj, vodijo DO Mladost in našo delovno organizacijo do ugotovitve, da bi izdelali integracijski elaborat in sklenili še globjo povezavo med obema delovnim organizacijama.

Izpopolnitev proizvodnih programov bi gotovo pomenila tudi celovitejši in kakovostnejši nastop na tujih tržiščih.

Danilo Bregar

IZ DELA NAŠEGA RAZVOJA

MIKROKAPSULIRANJE

1. UVOD

Če govorimo o mikrokapsuliranju, se v Aeru spomnimo na brezkarbonski kopirni papir (AC papir). Verjetno je uporaba mikrokapsul za AC papirje največja, še zdaleč pa ni edino področje uporabe. Vodilna firma, ki je tudi prva razvila AC papir, je NCR (National Cash Register Company), ki zelo veliko kapsulira za potrebe farmacije, kozmetike, agrotehnike itd.

(Mikro) kapsuliranje je proces, kjer se posamezni deli tekoče ali trdne snovi »oblečejo« z določenim materialom, z namenom zaščititi pred zunanji vplivi. V širšem smislu zagotavlja mikrokap-

suliranje način pakiranja, ločitve in skladiščenja materialov v mikro obsegu in sprostitev le-teh pod kontrolnimi pogoji.

Teoretično lahko kapsuliramo vsak material kot npr. lepila, bakterije, vitamine, penilna sredstva, dišave itd. Prav tako lahko za steno kapsule uporabljamo različne snovi, odvisno pač od namena uporabe npr. želatino, gumiarabiko, sladkorje, škrob, derivate, celuloze in različne umetne snovi. Lastnosti sten kapsul so odvisne od namena uporabe in varirajo od trdih, netopnih in nepropustnih, do prepustnih in topnih. Na lastnosti vplivamo tako z izbiro snovi, ki jih rabimo za (mikro) kap-

suliranje kot s postopkom (mikro) kapsuliranja.

Pojma mikrokapsula in kapsula se nanašata na velikost delcev. Če so delci veliki nekaj mikronov, do nekaj deset mikronov, govorimo o mikrokapsulah, če pa so veliki nekaj sto mikronov, do nekaj milimetrov govorimo o kapsulah.

Kapsulirane produkte lahko izločimo v obliki prahu, trdnih kosov ali pa so v obliki emulzije in gošč (slurry).

2. Področje uporabe mikrokapsul

Področje uporabe mikrokapsul je zelo široko in ga je težko zajeti z enim samim seznamom. Razvoj in novi postopki mikrokapsuliranja odpirajo vedno nove možnosti uporabe mikrokapsul. To krat bomo našli nekatera področja uporabe mikrokapsul:

a) Farmacevtska industrija

Farmacevtska industrija mikrokapsulira preparate iz različnih vzrokov:

1. maskiranje okusa,
2. podaljševanje delovanja preparata,
3. ločitev snovi, ki se ne mešajo,
4. stabiliziranje na zrak občutljivih snovi,
5. zmanjševanje strupenosti,
6. lažje priprave.

b) Kozmetična industrija

Mikrokapsulira se:

1. da se tekoče snovi pretvorijo v paste,
2. za počasnejše ali zadržano sproščanje raznih dišav (AMAI, zobne paste).

c) Veterinarska medicina

Namen kapsuliranja je prikritje okusa medikamenta, ki je namenjen za oralno uporabo pri živalih.

d) Industrija lepil

Samolepilno lepilo se raztopi v primernem topilu in mikrokapsulira ter nanese na nosilec. Lepilne lastnosti pridejo do izraza šele pri uporabi, ko pod vplivom pritiska popokajo stene kapsul. Tako pripravljeno lepilo ne potrebuje ločilnega premaza (release coat).

Druga možnost je mikro kapsuliranje posameznih reaktivnih

komponent pri večkomponentnih lepilih, kar omogoča mešanje teh komponent in utrjevanje lepila z željenimi pogoji.

e) Agrotehnične kemikalije (npr. pesticidi)

Mikrokapsuliranje zagotavlja počasno in »trajno« sproščanje aktivne snovi s tem, da ima stena mikrokapsule določeno propustnost. Istočasno olajšamo uporabo materiala (prah) in možnosti zastrupitev.

f) Gumarska industrija

Mikrokapsuliranje raznih dodatkov, predvsem pospeševalcev, izboljša njihovo delovanje.

g) Fotografija

Z mikrokapsuliranjem lahko pripravimo enoslojni premaz v barvni fotografiji, namesto klasičnih večslojnih premazov.

h) Industrija detergentov

Mikrokapsulira se optično belilo. S tem izboljšamo njegovo delovanje, ker ga sicer delno razkroji hipoklorit. Hipoklorit se razkroji v ca. 4 minutah probnega cikla.

Lastnosti mikrokapsule reguliramo tako, da začne optično belilo delovati, ko se je hipoklorit razkrojil.

i) Organske kemikalije

Z mikrokapsuliranjem pretvorimo tekočine v prašnate snovi. S tem zmanjšamo strupenost, gorljivost in olajšamo skladiščenje. Ko jih želimo uporabiti, steno mikrokapsule zdrobimo ali raztopimo v določenem topilu.

j) Tekoči kristali

Kapsulirajo se z namenom zaščite.

k) Ekologija

Na tem področju nudi mikrokapsuliranje možnost deponije nevarnih in strupenih snovi.

l) Mikrokapsulirali so celo vodo in vodne raztopine raznih soli, bakterije, vitamine, razne dodatke hrani itd.

3. Postopki za pripravo mikrokapsul

Običajno postopke mikrokapsuliranja razdelimo na:

- mehanske postopke in
- kemične postopke.

Pri mehanskih postopkih gre za fizikalne spremembe v sistemu. Postopki zahtevajo zelo specialno opremo, tako za tvorbo kot za izolacijo mikrokapsul.

Nam bližji so kemijski postopki mikrokapsuliranja, pri katerih se priprava in morda kasnejša izolacija mikrokapsul izvede v nosilni tekočini (ki je običajno voda) s kemično spremembo. Ločimo v glavnem štiri kemijske postopke:

- koacervacijski postopek,
- medfazna polimerizacija (polikondenzacija),
- »in situ« polimerizacija (polikondenzacija),
- polimerizacija inicirana z UV žarčenji.

Postopek koacervacije uporabljamo v obratu AC za proizvodnjo mikrokapsul, ki vsebujejo oljno raztopino barvil.

— Koacervacija je proces, pri katerem se zaradi fizikalno-kemijskih sprememb (kislosti, temperature, dodatek snovi z nasprotnim električnim nabojem itd.) izloči iz raztopine umetne ali naravne snovi netopna snov — koacervat, ki obda (»obleče«) v tej raztopini emulgirano olje. Ta koacervat moramo običajno še utrditi, da dobimo mikrokapsule z zadovoljivimi lastnostmi.

— Medfazna polimerizacija (polikondenzacija). Pri tem postopku imamo dva reagenta. Prvi je topen v olju, drugi pa v vodi. Olje emulgiramo v vodi in dodamo vodotopen reagent. Na meji olje-voda prideta reagenta v stik in tvorita kožico, tj. steno mikrokapsule.

— »In situ« polimerizacija (polikondenzacija). Pri tej metodi podobno kot pri metodi medfazne polimerizacije emulgiramo olje v vodi in dodamo vodotopno smolo. S spremembo kislosti povzročimo utrjevanje smole. Smola postane netopna in se izloči iz raztopine. S posebnimi dodatki (Nadaljevanje na 146. strani)

(Nadaljevanje s 145. strani)

omogočimo, da se smola izloča samo na delcih olja in ne po celi reakcijski zmesi. Zato tudi ime »in situ«. (»in situ« = na mestu).

Metodi »in situ« in medfazne polimerizacije imata pred koacervacijsko določene prednosti:

— uporabljajo se sintetske surovine, ki so stalnejše tako po

kakovosti in cenejše od naravnih, ki se uporabljajo pri koacervacijskem procesu

— možno je pripraviti disperzijo mikrokapsul z več suhe snovi

— boljša odpornost kapsul nasproti toplom in boljše fizikalne lastnosti.

V razvojni službi Aera razvijamo mikrokapsule po metodi »in

situ« polimerizacije in raziskujemo možnost kapsuliranja po metodi medfazne polimerizacije. Ti postopki so v primerjavi s koacervacijskimi novejšega datuma, manj znani in patentirani. Izsledke raziskav želimo uporabiti predvsem za AC papirje.

Emil Knez

NAŠA DRUŽBENA PREHRANA

NEKDAJ ...

Pred dvajsetimi leti, točneje 4. junija 1962 je pričela z delom naša prva kuhinja — obrat družbene prehrane — v obratu II na Ipavčevi ulici. Tega dne smo prvič dobili doma pripravljeno malico.

Kot na vsakem začetku je bilo tudi takrat težko prerokovati uspeh ali neuspeh dela, prav tako kot je težko že vnaprej hvaliti ali grajati.

Hrana, ki smo jo tedaj dobivali iz gostinskih podjetij, je bila enolična, slabe kakovosti in precej draga.

Prav zato smo z dograditvijo tovarne v letu 1961 predvideli tudi prostor za kuhinjo in jedilnico. V obratu II smo dobivali malico iz restavracije KLADIVAR, v obratu I (Kocenova) pa so najprej prejemale malico iz restavracije POŠTA, nato iz OJSTRICE in gostinstva ŠELIGO.

Naša kuhinja je bila tisti čas urejena tako, da je lahko pripravljala tudi bolj zahtevne jedi in ne le enolončnice. Osnovna organizacija sindikata je imenovala posebno komisijo oziroma komisijo za družbeno prehrano, ki je skupno s kuharico in članom strokovne službe sestavljala jedilnike za sedem dni naprej. Komisija je tudi sproti reševala probleme in odpravljala napake. Skratka, vsi

so se trudili, da je bila malica dobra.

Na začetku delovanja sta v kuhinji delali kuharica in pomočnica.

1962. leta je bilo v Aeru zaposlenih nekaj več kot 350 delavcev. Na začetku je bilo le 150 delavcev naročenih na malice (iz obeh obratov (Ipavčeva in Kocenova) in tudi naš prispevek je bil za tisti čas minimalen, okrog 50 starih dinarjev. Seveda pa se je število prijav hitro večalo, ker je imela malica iz domače kuhinje prijetnejši vonj in okus kot prejšnja, predvsem pa je bila boljša po kakovosti, raznolikosti in količini.

Kuhinja je bila za tisti čas zelo moderna in funkcionalno urejena, edina napaka je bila, da prostori niso bili urejeni v pritličju tovarne, kar bi tudi olajševalo delo. V kuhinji bi se lahko takoj pripravljalo od 450—500 obrokov.

Jedilnica pa ni bila namenjena le prehrani, ampak se je že takrat uporabljala za razne seje, kulturne prireditve, slavnostna kosila ob potrditvi zaključnih računov, razne seminarje itd.

Ko je delo v kuhinji dobro zaživelo, so se pričele priprave za ureditev jedilnic v obratu Šempeter (TOZD Šempeter) in v obratu I. Tako so se naša pričakovanja in prizadevanja za lastno družbeno prehrano uresničila.

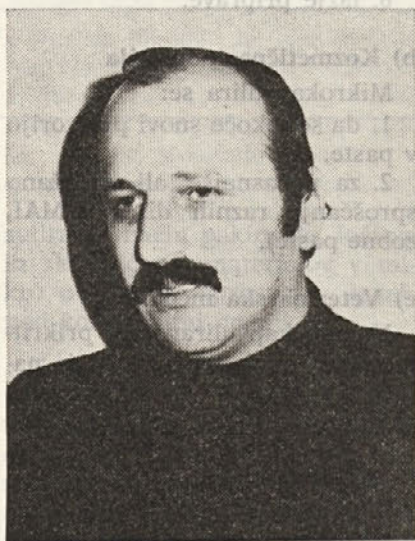
Zaradi hitrega razvoja pa je skoraj kar čez noč postala pretesna, zlasti zadnjih deset let, čeprav smo jo večkrat obnavljali.

IN DANES ...

V sklopu nove grafike je bil izgrajen tudi naš novi sodobni obrat družbene prehrane, ki je pričel z delom mesec dni po otvoritvi celotnega objekta.

O problematiki, tehničnih in organizacijskih težavah smo pred časom že poročali v naših Informacijah.

Z vodjo družbene prehrane Špirom Meštrovom smo se tokrat pogovarjali o značilnostih dela, težavah in prizadevanjih.

Špiro Meštrov: — Začetek dela v novem obratu družbene prehrane je bil zares težak, saj so se pogoji dela močno razlikovali od prejšnjih. Boljša je opremljenost, nova delitev dela, novi stroji in naprave so nekako zavirali naše hitrejše prilagajanje, lahko pa re-

čem, da smo zdaj že uspeli odpraviti skoraj vse probleme in pomanjkljivosti. Določene težave so bile tudi zaradi omejevanja zaposlovanja in različno prihajanje novih delavcev.

Tehnologijo dela v kuhinji zdaj že obvladujemo, so pa še težave zaradi različnih oddaljenosti jedilnic. Tudi z urejevanjem le-teh je bilo dosti dela, tečejo pa še prizadevanja za izboljšanje opremljenosti na Ipavčevi, Trgu V. kongresa in tudi Kocenovi ulici.

Pri tehničnih težavah moram omeniti tudi to, da še ni priključen plin, tako da nekaterih naprav v kuhinji ne moremo uporabljati, pa tudi ogrevanje je ponoči slabo.

Največje skrbi pa nam povzroča oskrba z živili in dotikrat sla-

ba kakovost prehrambenih artiklov, saj so potrebna povečana prizadevanja za pripravo dobrih in okusnih obrokov.

Tudi želje in zahteve delavcev so skoraj dnevno večje, žal pa jih težko izpolnjujemo v času zaostrenih pogojev gospodarjenja. Vsi skupaj se bomo morali resno zamisliti in tudi na področju družbene prehrane upoštevati splošno stabilizacijsko naravnost.

Opozoriti tudi moram, da vsi delavci še ne oddajajo blokov pravočasno, pa tudi prijavljanje in odjavljanje še ni točno, tako da se zgodi, da posamezniki ostanejo brez malice. Prihaja do negotovanja, krivda pa nikakor ni v družbeni prehrani, saj si prizadevamo, da bi vse bilo čim boljše.

Za prihodnje obdobje načrtujemo več pomembnih nalog, med katerimi so najpomembnejše: izpopolnjevanje sistema načina delitve in naročanje malic, anketa, s katero bi radi raziskali potrebe in želje delavcev za kosila v DO, smotrno in dosledno zmanjševanje stroškov v družbeni prehrani. Seveda pa tudi stalna in skrbna prizadevanja za kakovostno prehrano!

**biti obveščen
pomeni
tudi obveščati**

ENOTNI CILJI POPOLNEJŠE PREVENTIVE NA PODROČJU POŽARNEGA VARSTVA V IGD

Na svečani seji pred otvoritvijo novega gasilskega orodišča v šempetrskem tozdu so se predstavniki industrijskih gasilskih društev žalske občine seznanili tudi s stalno problematiko dela na požarnovarnostnem področju.

Strokovna tema o enotnejših ciljih popolnejše preventive na področju požarnega varstva v industrijskih gasilskih društvih se je strnila v naslednjih stališčih in zaključkih:

1. V vseh temeljnih in delovnih organizacijah je nujna stalna skrb za trajno izboljšanje požarnovarnostne kulture, predvsem delovnih ljudi.

Pri tem bomo morali zajeti vse starostne in izobrazbene ravni. Cilj bo dosežen, ko bo vsak delavec spoznal, da je požarna varnost dejavnik, od katerega je odvisno njegovo in družbeno premoženje ter življenjska raven. To je zdaj še težka naloga, saj v naši občini še nismo uspeli organizirati ustreznega izobraževanja kadrov, ki bi poklicno delovali na področju varstva pred požarom. Tako v izobraževalnem procesu naših ljudi še vedno sodelujejo pretežno amaterji.

Iz naših vrst pa bo treba izločiti vse tiste, ki se še do danes niso vključili z entuziazmom in nam vsiljujejo način dela, ki si

ga po svoje razlagajo. Trdna roka vodenja pomeni red, disciplino in enotnost pri delu, ki je osnovni in edini pravi vidik družbene samozaščite. Bistveno izboljšanje lahko trajno dosežemo le s kadri, ki se bodo vključili v požarno-varnostni izobraževalni proces.

2. Izboljšati moramo potrebno preventivno delovanje vseh delavcev v DO in TOZD, kar je najtesneje povezano z izboljšanjem požarnovarnostne kulture.

Poudariti velja, da je preventivnega požarnovarnostnega obnašanja še premalo, zlasti na delovnem mestu, pa tudi doma in v naravi. Najbolj je občutno pomanjkanje preventive med gradnjo novih objektov, pri katerih načrtovalci največkrat opuščajo osnovne elemente, od katerih je odvisna stopnja varnosti. Razde-

litev objektov na požarne oddelke se komajda upošteva (organizirano v naseljih v požarne sektorje).

Požarne vode je le malokje dovolj. Podobna dognanja s področja varstva pred požarom se le redko upoštevajo. Vzroki požarov in drugih posledic v stavbah so največkrat kajenje, odlaganje gorljivih snovi na neprimerna mesta in neprimerne posode, slabo vzdrževanje izhodov in dostopov za gašenje, posebno pa raznih napeljav. Posebno nevarnost pomenijo delovna mesta, ki jih delavci zapuste in ne pospravijo, različna dela, pri katerih se sprošča toplota npr. varjenje, rezanje in spajkanje. Velik del preventive na področju varstva pred požarom

(Nadaljevanje na 148. strani)

(Nadaljevanje s 147. strani)

rom bomo izvajali, če bomo upoštevali ustrezne predpise, vendar pa jih še ni za vsa področja dela in bivanja. Preventivna načela, ki niso predpisana, si je vsaka delovna ali temeljna organizacija dolžna določiti sama v samoupravnih splošnih aktih. Zato nikoli ne sme biti izgovora za opustitev preventivnega ravnanja.

3. Izboljšati moramo urjenje vseh delavcev za pravilno in hitro uporabo (predvsem ročnih in polavtomatskih naprav) gasilnih sredstev in za reševanje.

Ker je požarna varnost dejavnost splošnega družbenega pomena je sleherni, ki opazi požar, dolžan ukrepati s sredstvi in napravami, ki jih ima v svojih bližini. Urjenje mora biti trajen

proces in prilagojeno požarni ogroženosti v delovnem, bivalnem ali naravnem okolju. To je potrebno predvsem na vseh požarno nevarnejših delovnih mestih, pri poklicnih gasilcih v delovnih in temeljnih organizacijah združenega dela, kakor tudi pri ostalih gasilcih. Uspešno bo le, če bo potekalo po vnaprej pripravljenih in temeljito preučenih programih. Ob zaključku letošnjih aktivnosti ni in ne bi smelo biti delavca, ki ne bi obvladal gašenja z napravami in sredstvi, ki jih imajo na voljo na delovnem mestu. Usposabljanje v ravnanju z gasilnimi sredstvi in napravami mora biti pripravljeno in temeljito preudarjeno, sicer name na ne bo mogoče doseči.

4. Preučiti moramo potrebe in zagotoviti takšna gasilna sredstva in opremo, ki so primerna

za gašenje požarov v posameznem okolju.

Preučiti je treba požarno ogroženost v posameznih prostorih in povsod, kjer je gospodarno namestiti ustrezna gasilna tehnična sredstva. Glede na požarno ogroženost moramo dopolnjevati opremo in sredstva za gašenje, reševanje in odpravljanje posledic nesreče z nevarnimi snovmi. Poskrbeti je treba tudi za obnavljanje in vzdrževanje gasilnih aparatov in gasilnih tehničnih sredstev, in sicer na čim več mestih.

5. Izpopolniti moramo ocene požarne ogroženosti in načrte požarnega varstva.

Te ocene in načrti morajo biti temeljna izhodišča organiziranosti v vseh okoljih. Ne sme biti nobene temeljne organizacije združenega dela in drugih organizacij, kjer ne bi bilo organiziranega varstva pred požarom in kjer ne bi trajno bdeli nad izvajanjem požarnovarnostnih ukrepov. To lahko v DO in TOZD zanesljivo dosežemo z ustrezno organizirano službo varstva pri delu in požarnega varstva. S prepustjenostjo samim sebi in odvisnostjo gasilcev od drugih služb dostikrat krnimo njihovo delo in tudi rezultati dela ne morejo biti dobri.

Organizacija varstva pred požarom mora biti jasno opredeljena v pravilniku o varstvu pred požarom vsake delovne in temeljne organizacije.

Zastavljene naloge bomo opravili le s sodelovanjem vseh in na vseh področjih. To pa bo mogoče doseči le z dviganjem varnostne zavesti in kulture posameznika v bivalnem, naravnem in delovnem okolju.

Na tem področju ne smemo in ne moremo nestrpnost pričakovati velikega uspeha, temveč moramo ustvariti predvsem pogoje za postopno dviganje varnostne zavesti in kulture delavcev, ki so vedno vsaj v dveh vlogah (kot občan in delavec). To je zahtevna naloga, ki zahteva temeljito preučen program, izvajati pa jo bo treba dolgo časa. Delavcu moramo vcepiti v zavest, da je samozaščitno ravnanje koristno predvsem zanj in mu namenjeno kot samoupravljalcu.

6. Aktivnosti, ki jih morajo opraviti posamezni družbeni dejavniki, če hočemo, da bomo dosegli ustrezno raven razvoja gasilstva v industriji.

Pri izvajanju nalog morajo skladno z izhodišči in usmeritvami, ki jih opredeljuje Zakon o varstvu pred požarom, sodelovati družbeni dejavniki od družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih in ostalih organizacij, delovnih organizacij in skupnosti, do delovnih ljudi.

Vsi imamo iste cilje, različne so le posamezne naloge.

Zveza sindikatov mora krepiti varstvo pred požarom v organizacijah združenega dela, za izboljšanje organiziranosti in kadrovske sestave na odgovornih delovnih mestih za požarno varnost. Pospeševati mora krepitev usposobljenosti zaposlenih in si prizadevati za doslednejše usposabljanje in izvajanje predpisov s področja varstva pred požarom in nevarnih snovi.

Kot nosilka družbenopolitične dejavnosti v delovnih organizacijah je zadolžena za pritegnitev delovnih ljudi k uresničevanju zastavljenih nalog.

Zveza socialistične mladine mora posvečati pozornost družbenopolitični vzgoji in samozaščitnemu osveščanju svojih članov in mladine sploh. Prizadevati si mora, da bodo vse družbene organizacije in društva, v katere se vključuje mladina, zajele v svoje programe usposabljanja tudi naloge s področja varstva pred požarom. Hkrati se mora zavzemati za čim širše vključevanje mladine v gasilske vrste, za organiziranje in aktivnost gasilskih krožkov na šolah in za izvedbo tekmovanj s področja varstva pred požarom.

Pri vzgoji delavcev ne smemo biti osamljeni, nujno je, da sodelujejo tudi službe za varstvo pri delu, skupaj s preventivno službo. Te službe se bodo v prihodnje morale zelo potruditi pri vzgoji svojih delavcev v TOZD in DO in zlasti še za pritegnitev novih, zlasti mladih članov. Prav tako pa bodo morale tudi skrbeti za izpopolnjevanje in posodabljanje svoje gasilske opreme.

Družbenopolitične skupnosti v TOZD in DO morajo čimprej do-

polniti ocene požarne ogroženosti in načrte požarnega varstva, če to še niso storile in skupno s službo požarnega varstva in varstva pri delu sprjeti ukrepe za učinkovito izboljšanje obstoječega stanja. Tako začrtane ukrepe, ki morajo biti tudi časovno opredeljeni, je treba pričeti čimprej izvajati. V organizacijah združenega dela je med drugim treba nujno preučiti in ponovno preveriti, če je pravilnik o varstvu pred požarom usklajen z oceno o požarni ogroženosti in požarnem riziku, ter se lotiti potrebnih ukrepov.

Poskrbeti je potrebno tudi za trajno osveščenje in strokovno izpopolnjevanje delavcev, predvsem pa določiti strokovne kadre za izvajanje in nadziranje varstva pred požarom. Na delovnem mestu je za preprečevanje požar-

ov bistvena usposobljenost delavcev za hitro in učinkovito posredovanje in reševanje, za to je treba poskrbeti za njihovo načrtno urjenje za gašenje in reševanje.

Gasilske organizacije, v katerih je dovolj poklicnih delavcev požarnega varstva, morajo ustvarjalno sodelovati pri izdelavi ocen požarne ogroženosti in načrtov varstva pred požarom. Te ocene in načrti jim morajo biti osnova za načrtovanje posredovanj, za usmeritev vzgoje in urjenja lastnih delavcev, pa tudi za oceno potreb po gasilskih sredstvih in opremljenosti. Na svojem področju morajo stalno skrbeti za brezhibnost vseh gasilskih naprav, hidrantnih omrežij, dostopov do požarne vode in do bolj ogroženih objektov.

Ivan Četina

PRIZNANJE AERU

Pred dnevi smo prejeli članek Zveze kulturnih organizacij Celje, z naslovom Delovni prostor — pogoj za dobro delo. Objavljamo ga v celoti.

Zveza kulturnih organizacij Celje si dolga leta prizadeva, da pomaga celjskim likovnikom pri njihovem razvoju in delu, vendar je večkrat brez moči — predvsem, kadar gre za večja materialna sredstva. Likovna dejavnost, ki je tudi v AERU močno razvita je dokaj specifična predvsem zavrlo tega, ker potrebuje za svoje člane miren kotiček, kjer lahko zbrano ustvarjajo. Pri reševanju teh problemov nam velikokrat pomagajo prav organizacije združenega dela. V DO Ingrad smo dobili prostor, kjer se zbirajo člani društva likovnikov — amaterjev DLAC. Vaš primer, ko ste z dodelitvijo prostora omogočili še boljše delo Alojzu Pongrašiču, je vreden vse pozornosti in pohvale. Tu se kaže odnos in delo komisije za kulturno delo, razumevanje vodstva organizacije združenega dela in splošne naklonjenosti vaših delavcev do amaterjev, ki poleg svojega rednega dela ustvarjajo in da-

jejo svoj nemajhen delež k celjski in slovenski kulturi.

Alojz Pongrašič sodi med tiste likovnike, ki porabijo ves svoj prosti čas za upodabljanje in ustvaritev svojih idej. Nikoli se ni ustrašil objektivnih, večkrat tudi ostrih sodb, zato je bil med ustanovitelji Društva likovnikov amaterjev v Celju. Njegov razvoj je že doslej dosegel vidno raven in prav to so člani vaše organizacije združenega dela pravočasno spoznali, da se je vredno zanj tudi malo potruditi. Veselje, ki ga je dobil z novim prostorom, bo prav gotovo rodilo še veliko novih del. Skulpture v lesu in mavcu imajo zdaj svoj »novi dom«. Tudi s tem člankom bi se radi tudi v njegovem imenu zahvalili vodstvu AERA in mu dali vse priznanje.

Upamo, da se bo zaupanje vašemu delavcu — likovniku bogato obrestovalo.

Tajnik ZKO Celje

Štefan Žvižej

PIONIRJI – DOPISNIKI S COŠ FRAN ROŠ POROČAJO

KAJ VEŠ O AERU?

- Aero je znana tovarna v Celju.
- V tovarni Aero dela veliko delavcev.
- Tovarna Aero je za celjsko občino zelo pomembna.
- Okoli tovarne je visoka ograja, da ljudje, ki niso tu zaposleni, ne morejo noter.
- Tovarna Aero je poleg atletskega štadiona.
- Moj očka dela v tovarni Aero. Tu je zaposlen kot strojni inženir. Riše dele strojev, da jih lažje sestavljajo.
- Moj očka dela v tovarni Aero. Tu zлага barvice v škatle. Pri delu sem ga že večkrat obiskala.
- V Aeru delajo razne izdelke.
- V tovarni Aero delajo barvice, liste...
- V Aeru tiskajo različne nalepke. Nekatere so velike, nekatere majhne, okrogle... Nekatere so enobarvne, nekatere pa so iz več barv.
- Z barvicami Aero zelo rad rišem.
- Očka mi je kupil za rojstni dan tempera barvice, ki so bile narejene v tovarni Aero.
- Stanujem blizu tovarne Aero.
- Imam barvice iz Aera. Z njimi zelo lepo rišem. Pri likovnem pouku dobim vedno zelo uspešno.
- Tovarna Aero je zelo znana po svetu.
- Tovarna Aero TOZD Grafika je pokrovitelj nad pionirskim odredom naše šole COŠ FRAN ROŠ Celje.
- Tovarna Aero izvaža izdelke po svem svetu.

NASTOPALA SEM V AERU

Ko sem hodila v malo šolo, smo imeli v vrtcu in tudi drugje večkrat nastope. Nastopali smo za razne državne praznike in tako smo nastopali tudi za 8. marec v tovarni Aero. Najprej so nam pokazali en del tovarne. Tu smo si lahko vzeli tudi nalepke in druge predmete. Nato pa se je začel naš nastop. Deklamirali smo nekaj pesmi in zaplesali nekaj plesov. Žene, ki so nas gledale, so bile zelo navdušene nad našim nastopom. Potem so nas postregli z malico in s sladkarijami. Povabili so nas, da naj še pri-
demo k njim na obisk.

UČENCI IZ SMLEDNIKA RAZSTAVLJAJO

Že drugič v naši tovarni razstavljajo svoja likovna dela učenci osnovne šole Fran Milčinski iz Smlednika. Pri ustvarjanju likovnih del so pokazali veliko mero ustvarjalnosti in sposobnosti iz-

virnega umetniškega izražanja v raznih tehnikah, od kiparskih do slikarskih del, pri čemer uporabljajo kot material les, papir in glino.

Razstavo so si ogledali člani kolektiva. V času razstave pa so bile v razstavnem prostoru tudi

Petra Robič, 4. a
Rebeka Cimerman, 4. a
Ida Lesjak, 4. a
D. Draškovič, 3. a
Lojzi Jelen, 3. a

Simon Vodeb, 4. b
Nataša Lamut, 4. b

Darja Sorčan, 4. a
Polona Kočevar, 4. a

Dragan Ezgeta, 4. a
T. Bednički, 4. b

Urška Močnik, 4. a
A. Jamnikar, 3. a
Tina Rosina, 3. a

Tanja Resinovič, 5. b

Polona Šepec, 5. b
Marjeta Krempuš, 5. b

Anketo je izvedla
Mojca Kralj, 7. b
COŠ »FRAN ROŠ« CELJE

Mojca Kralj, 7. b
COŠ »FRAN ROŠ« CELJE

razne prireditve, kot srečanje upokoencev tovarne, zborovanje ženskih članic Gasilskih društev iz ljubljanskih občin in družabni razgovor z gosti ob otvoritvi pričetka rekonstrukcije celuloze.

Karmen Dovč

Za branje vam tokrat priporočamo različna dela, saj bo med prazniki morda malo več časa in boste poprej zavili v knjižnico ter si poiskali eno od predlaganih knjižnih zanimivosti.

Opozarjamo vas na knjigo, ki si jo lahko izposodite na oddelku marksistične knjižnice, knjižnice Edvarda Kardelja v Celju in sicer **KARLA STAJNERJA — VRNITEV IZ GULAGA**, ki je nadaljevanje in dopolnitev znanih Stajnerjevih spominov Sedem tisoč dni v Sibiriji. V memoarskem delu **VRNITEV IZ GULAGA** obravnava dogodke pred njegovo 20-letno ječo, pa tudi o vsem tistem, kar se je v njegovem življenju dogajalo pozneje in k vsemu temu dodaja mnoge literarno zanimive podrobnosti o Sibiriji (življenjske zgodbe jetnikov, ki jih je srečeval), ki jih ni zajel v svoji prvi knjigi. Avtor opisuje svojo mladost na Dunaju, včlanjenje v komunistično partijo Avstrije, približno deset let življenja v Zagrebu (na ukaz kominterne), kjer je vodil ilegalno partijsko tiskarno, pa pot po partijski dolžnosti v Pariz in Berlin, življenje v Moskvi pred aretacijo leta 1936 (v tem času je bil direktor tiskarne za Kominternu). Nato opisuje povratek v Jugoslavijo, po izpustitvi iz GULAGA, potem pa potovanje v iskanju družine, obisk v Moskvi po desetih letih itd. Posebej zanimivo je v tem delu Stajnerjevo gledanje na svet v taborišču ter njegova razmišljanja o tem, zakaj je kljub vsemu ostal komunist. Po toliko letih vegetiranja ali neobstoja v peklu, gleda na svet z očmi otroka, ki še sam ne more verjeti v povratek oz. prebujenje iz smrti.

Zanimivo je prebiranje razlage, zakaj se ta povratnik iz kraljestva mučenih in mrtvih še vedno šteje za komunist, kljub svojim tako bridkim izkušnjam. Stajner je do konca doživel stalinizem kot posebno zanikanje socializma in prav iz tega doži-

vetja je spoznal, da ob pravem socializmu ni nobene druge alternative, da ima le tak socializem zgodovinsko dovolj moči upreti se negativnim potem v razvoju posameznih zgodovinskih poti, do omenjenega cilja.

Od leposlovja pa je eno od novejših del, ki so na voljo v knjižnici Edvarda Kardelja, roman **KURTA VONNEGUTA ml. JETNIŠKI TIČ**. Delo je izšlo 1982. leta pri Pomurski založbi.

Delo bo verjetno ljubše mlajšim bralcem, ali vsem tistim, ki so jim všeč nenavadno zastavljene in napisane zgodbe. Roman je eno tistih del, ki se od začetka do konca upira vojniam, politiki pritiska velesil na manjše in šibkejšje. Ob vsem tem pa obravnava minljivost in čas, čas, ki teče in teče in se niti za hip ne ustavi. Ob koncu spozna, da bolj, ko se s svojo drago prepušča življenju, bolj živo je, in vso pot ko potujemo skozenj se učimo tega in onega, zato je življenje, vedno bolj živo.

Roman ameriškega pisatelja **PAULA BRODEURA — KASKADER**, ki je izšel pri Državni založbi Slovenije, v Ljubljani, 1981.

Roman je posredno znan po odličnem filmu z istim naslovom in s Petrom O'Toolom v eni glavnih vlog.

Kot je razvidno že iz filma, katerega ustvarjalci so se sicer oddaljili od izvirnika in posebej poudarili vse tiste Kaskaderjeve pravine, ki še posebej ustrezajo filmskemu mediju — gre za delo, ki združujejo različne plati človeškega življenja. Te segajo od najbolj površne in mikavne akcijske zgodbe, vse do temeljnih filozofskih vprašanj človekovih identitet, o različnih ravneh resničnosti, do skorajda kafkovske pripovedi o tem, kako je človek kot žrtveno jagnje nehoti in nevede zapreden v mreže razpoznavnih in nikoli razpoznavnih manipulacij. Avtor te knjige, ki je prikaz

tesnobe sedanjega sveta z vsemi njegovimi dilemami, je bil rojen 1931. leta v Bostonu. Čeprav ni posebno plodovit pisatelj, doslej je objavil poleg Kaskaderja le še roman **Bolna lisica** in zbirko novel — si je s prepletom svoje iztanjšane, srhljive pisave in napete simbolov polne pripovedi, pridobil bralce, kritike in trajno mesto v sodobni književnosti.

Mladi bralci bodo prav z veseljem prebrali zgodbo **SMILJANA ROZMANA — TA GLAVNA URŠA**, ki je izšla pri Prešernovi družbi v Ljubljani v lanskem letu.

Delo je pestro in zanimivo napisano, bogatijo ga duhoviti dialogi, zgodba pa je napeta od začetka do konca. Dogaja se v šoli in na Uršinem domu, med sošolci, učitelji, starši in sorodniki.

Avtor preprosto in zanimivo opisuje življenje današnjih najstnikov, zato bo knjiga zanimivo branje ob zimskih večerih tudi za očete, mame in babice ter dedke.

Prijetne noveletne praznike vam želimo in mnogo zadovoljstva ob dobrih knjigah v novem letu.

Komisija za kulturno dejavnost
Dora Rovere

DEDEK MRZ

Dedek je počasi vlekel sani, na katerih je sedel vnuček, po na novo zasneženi zelenici pred stanovanjskim blokom. Malček se je trdno držal sani in lička je imel zardela od mraza kot jabolka. Neprestano je spraševal dedka, zdaj to zdaj ono, najbolj pa so mu ugajali zasneženi avtomobili, ki so kar nekako žalostni stali pod snežnimi odejami na parkirišču. Dospela sta do hišnih vrat in malemu se ni nič mudilo s sani. Počasi se je na dedkovo prigovarjanje skobacal s sani. Dedek se mu je od srca nasmejal, saj je bil malček videti kot žoga v svojih toplih oblačilih. Potem sta pospravila sani v klet in se odpravila po stopnicah proti njihovem stanovanju. Doma je bilo prijetno toplo in tiho. Vsi so še spali. Utrudila jih je najdaljša noč v letu. Dedek je pomagal malčku pri slačenju in zdelo se je, da ne more dovolj pohiteti, saj se je malemu mudilo k novim igračam, ki jih je ponoči prinesel dedek Mrz. Odšla sta v kuhinjo, da ne bi motila ostalih. Mali je takoj poiskal škatlo s kockami in jih začel zlagati, dedek pa je pripravljaj zajtrk.

»Dedek, ali je tudi tebi kaj prinesel dedek Mrz?«

Dedek se mu je moral smejati, saj mu je vedno godilo, kadar je njihov Videk povedal kaj pametnega.

»Ne, meni ni nič prinesel, ker nisem več otrok. Dedek Mrz kupuje darila samo za otroke!«

Videk je molče zlagal kocke in razmišljal o dedkovem odgovoru, medtem pa je ded pripravil kava in namazal kruh. Sedla sta k zajtrku in ko sta pozajtrkovala, je Videk pogledal dedka in rekel: »Veš, pa nima prav dedek Mrz, moral bi kaj prinesiti tudi za dedke in babice, saj so tudi oni pridni, ko celo leto pazijo otroke!«

»To je že res, vendar dedki in babice niso več otroci, zato jim nič ne prinese, veš!«

Ded se je smehljaj vnučku in godila mu je njegova skrb zaradi novoletnega darila.

Medtem, ko je pospravil mizo, da bi malo prebral časopis, pa je Videk že dalje razpredal svoje razmišljanje.

»Meni se zdi, da vam zato ne prinese daril, ker vam jih je že prinesel, ko ste bili otroci. Kaj ti je prinesel dedek Mrz, ko si bil še majhen, dedek?«

»Ponavadi je prinesel orehe, pa suho sadje in včasih, kadar smo bili posebno pridni, mlečni kruh, ki je bil tako dober, da se je kar topil v ustih.«

»Kaj pa igrače, teh ni prinesel?«

»Igrač ni nosil, ker si jih nismo želeli. Želeli smo si kaj sladkega. Igrače pa so bile za naš kamni, palice in iz lesa zrezljani mlinčki za na vodo in konjički. Te je za nas rezljal naš dedek!«

»Ali je tudi vas dedek vozil na saneh, tako kot ti voziš mene, pa v slaščičarno, pa v kino in gledališče?«

»Ej, ti si bučka, seveda ne, sam sem ti že pravil, da na vasi, kjer smo živeli, ni bilo slaščičarne, pa tudi kina ne. Pač pa je bil vsakega toliko časa sejem. Na stojnicah so prodajali vse mogoče dobrote in seveda tudi lepe stvari, ki smo si jih otroci ogledovali. Ob semanjih dneh smo od dedka dobili kakšen dinar, da smo si lahko kupili bonbone, ali pa lectovega konjička.«

»Kaj je to lectov konjiček, ali je to leseni konjiček?«

»Ne, Videk, to je iz sladkega testa spečen konjiček in je podoben keksom, ki jih speče naša babica, samo da ima drugačen okus.«

Aha! je rekel malček in v tistem hipu se mu je podrl stolp iz kock. Medtem, ko je popravljal svoj stolp, je dedku le uspelo preleteti nekaj naslovov v časopisu. Pa je kljub temu večkrat

pogledal vnučka, da bi se prepričal, da ne počne kakšne neumnosti.

»Dedek, kaj pa očku in mamici je dedek Mrz kaj prinesel, ko sta bila še majhna?«

»Da, tudi njima je prinesel darila. Očku lesen avto, pa bonbončke in čokolado, mamici pa punčko iz cunj, ker so bile porcelanaste predrage!«

»Kaj pa je to porcelan?«

»Eh, sam sem kriv, ko pa tako zapleteno govorim. Porcelanaste so skodelice za čaj in kavo. In iz porcelana so oblikovali včasih glave za punčke. Potem so jih poslikali, jim nalepili lase, iz blaga naredili roke, trebuh in noge ter jih lepo oblekli. Pa so bile punčke narede!«

»A, tako! Ali lahko grem zbuditi očka? Rad bi, da bi mi sestavil železnico.« In že je odpiral vrata v dnevno sobo, kjer je stala novoletna jelka. Kmalu se je vrnil in vlekel za roko zaspanega in utrujenega očeta, ki ga je prosil: »Videk, pa ne moreš malo počakati. Rad bi še malo spal. Saj veš, da smo se pozno vrnili.«

Dedek pa ju je hudomušno gledal izpod očal in se smehljaj. Spomnil se je na čase, ko je po novoletnem veseljačenju tudi njega metal sin iz postelje s prošnjo, igraja se to ali ono. Čeprav je bilo takrat hudo vstajati, pa so mu to danes najlepši spomini na novoletna jutra, ko se je vsa družina zbrala v majhni kuhinji, kjer je bilo prijetno toplo.

»Očka, poglej, tole vse mi je ponoči prinesel dedek Mrz. V tej škatli pa je železnica. Daj, prosim, sestavi mi jo!«

Očka se je obupano zazrl v dedka in ga poprosil: »Kave, lepo prosim, požirek kave!«

»Je ni, je šegavo odvrnil dedek, lahko pa dobiš kakav!«

»Dobro, pa kakav!« in že sta z Vidkom gradila krog tračnic, po katerih bo vozil vlak.

SREČNO '83

SREČNO '83

SREČNO '83

SREČNO '83

452/1982

COBISS *

		CUCULJ	ATLET ZATOPK	TESHI ZAPRT PROSOR	GR. ČRKA	MANGAN	NAKIT 12 ŠKOLJK	NĚSTO OB TALIVU HARICEV EG. HORIE	ŠUKLJE	VELI TR 1119821957,8	
GRUDEN		UHETUŠKI IAOELK								RAZ ZANJE PLINOY	M. IYGE SUŠEC
ŽIVILA, PRIPRAVLJENA ZA UŽIVANJE						KIMAVEC					
LETOPS						TRAK PRI ČEVLI					NOVO NESTO HUNSLI POGLAVAR
NEON		GL. NESTO LIECH-TENSTE-INA	PRED LETI PRILJU-BLEMA PEVKA								
GHODNO VNETJE NA PRŠTL			STAR BEOTIJEK				SL. FILM. REŽISER (BOSTJAN)				
NEKDANJI TURŠKI VELIKAS			IGRALKA MAC GRAW	NADNA-RAVHO BITJE				PRIJAVA POLICIJI	KOŽICA NAD OCESCH	BERTONCEJ SATIRIK BUCHWALJ	MALI TRAVEN Ž. IINE
ČESTNI ŽAVOJ, OVNREK				IVAN JAN	PRIPADNIK KTHIČKA GROPE	ABISSKA DRŽAVA					IZRASTEK NA GLAVI
MALI SRPAN		NAJVEČJA CELINA					SPREDNJA STAN KOVANCA				POUKAN NA FILIPINAH SON. ATLET (JANIS)
							PEŠNIŠKA STOPICA				RADOH LISTOPAD
JULES 2 "POTOVANJE NA LUNO"				MALI AZIJSKI MEDVED						ROŽNIK	
IT. FILM. IGRALEC (NARIO)				JADRAN. OTOK					UMRLI IT. FILM. KOMIK	MESTO V SEVERNI ITALIJI	S
VELIKI SRPAN				EDINI ŽEVOJ							
OS. ZAHNEK				HALO-PRIDNEK						DLAKA POD NOSOM	IVICA / VIDOVIČ
										ESTONEC	NAJVEČJI GRŠKI OTOK
DEL GLEDALJŠEA				NAČIN ŽIVAL. TELKA							REDEK. POJAV NA NEBU. ZAPDEKA
STRAN NEBA (SEVER)				PTIC SEVERNI MORIT							
DEKA, KI TEČE KROZI PIRENCE				ZVER 12 RODIL NAČK		IVICA OSIM PRITOK SAVE 12 RTH					
										VELIKA MORSKA RIBA	UGOVOR
SVEČAN											
SARAJEVO											
DRAGO TRŠAR ALFI NIPIC											DRŽAVA V ABIZI ŠAMPICH
SARAJEVO											
PLUTA											

Za nagradno križanko št. 5 smo prejeli 111 rešitev. Nagrade je žreb razdelil takole:

1. nagrada (200 din) — Ivanka KUM — TOZD Kemija Celje
2. nagrada (150 din) — Ivanka DIMC — TOZD Medvode
3. nagrada (100 din) — Jožica BORDON — TOZD Trzenje

Izrezek z vpisano rešitvijo nagradne križanke št. 8 pošljite na naslov: Kadrovski in splošni sektor AERO, Čuprijska 10, Celje.

Na pisemski ovitek napišite: NAGRADNA KRIŽANKA 8.

Pri žrebanju bomo upoštevali pravilne rešitve, ki bodo v našem uredništvu do petka, 14. januarja 1983.